

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

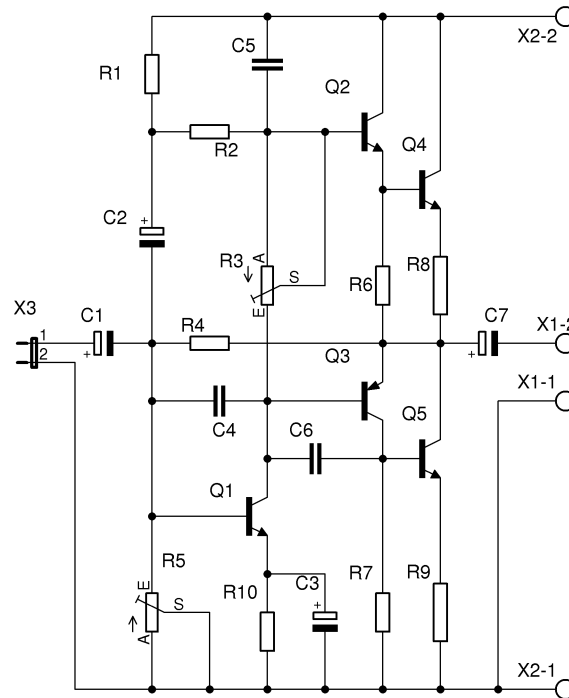
**Inovace a zkvalitnění výuky směřující k rozvoji odborných kompetencí žáků
středních škol
CZ.1.07/1.5.00/34.0452**

Číslo projektu	CZ.1.07/1.5.00/34.0452
Číslo materiálu	OV_2_27_Koncový stupeň
Název školy	Střední odborné učiliště elektrotechnické Vejpnická 56 Plzeň
Autor	Ondřej Weisz
Tematický celek	Elektronická zapojení se základními součástkami
Ročník	2. ročník SOU
Datum tvorby	3. 1. 2013
Anotace	<i>Podklady pro výrobu – koncový stupeň s tranzistory</i>
Metodický pokyn	<i>Výuka oboru elektrikář, elektromechanik pro stroje a zařízení</i>
Pokud není uvedeno jinak, uvedený materiál je z vlastních zdrojů autora.	

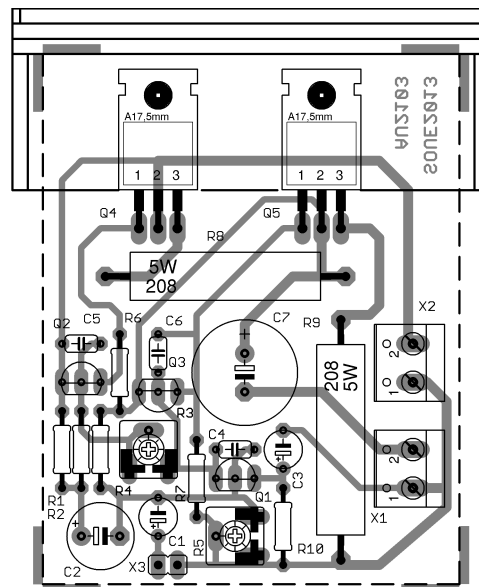
Koncový stupeň s tranzistory

Zadání

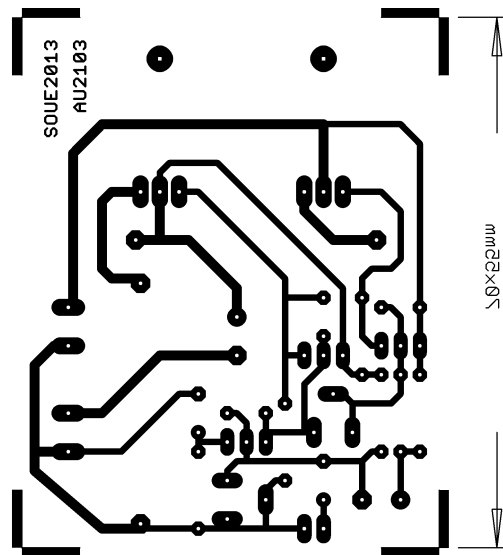
Zhotovte výrobek dle výkresu a technologického postupu. Změřte parametry dle kontrolního listu.

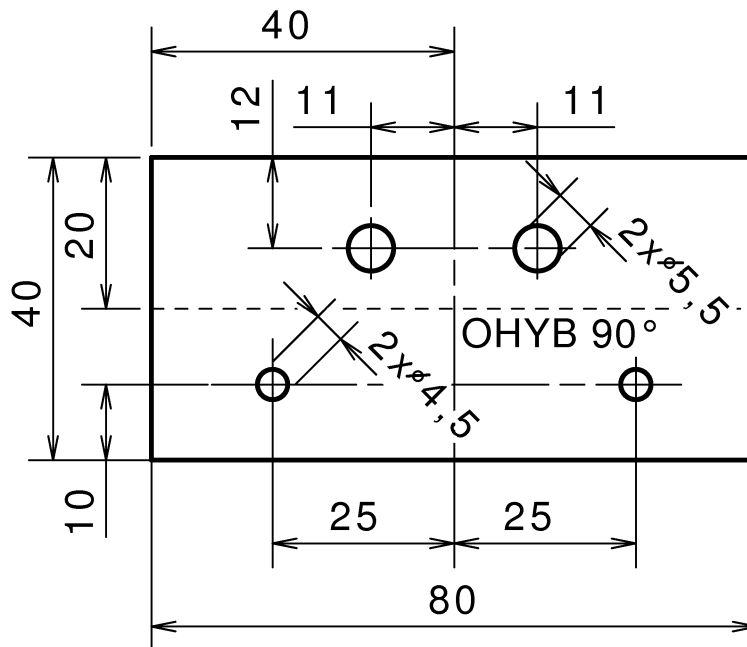
Obr. 1 – Schéma zapojení

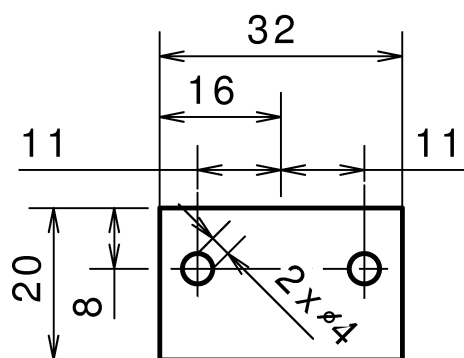
Obr. 2 – Výkres osazení

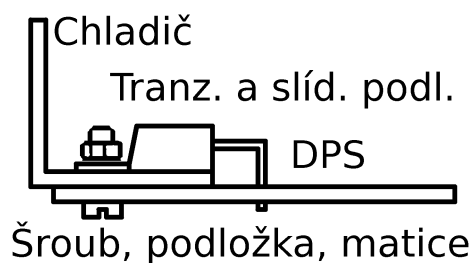
Obr. 3 – Výkres spoje

Obr. 4 – Výkres chladiče

Obr. 5 – výkres slídové podložky

Obr. 6 – Montáž výkonového tranzistoru

Tab. 1 – Kusovník

Pozice	Označení dodavatele	Popis	Poznámka
C1, C3		Kondenzátor elektrolytický radiální; 10 μ F; 25 V	
C2		Kondenzátor elektrolytický radiální; 0,22 mF; 25 V	
C4, C5, C6		Kondenzátor keramický 330 pF	
C7		Kondenzátor elektrolytický radiální; 1 mF; 25 V	
Q1, Q2		Tranzistor NPN, BC546B	
Q3		Tranzistor PNP, BC556B	
Q4, Q5		Tranzistor NPN, BD243	
R1		Rezistor vel. 0207, 390 Ω	
R2		Rezistor vel. 0207, 620 Ω	
R3		Rezistorový trimr PT10H 500 Ω	

Pozice	Označení dodavatele	Popis	Poznámka
R4		Rezistor vel. 0207, 8,2 k Ω	
R5		Rezistorový trimr PT10H, 10 k Ω	
R6, R7		Rezistor vel. 0207; 220 Ω	
R8, R9		Rezistor 5 W, 0,47 Ω	
R10		Rezistor vel. 0207; 470 Ω	
X1, X2		Svorkovnice do DPS, ARK300/2	
X3		Konektorové kolíky lámací S1G20	Upravit na 2 nože
		Matice M3	2 ks
		Šroub M3 $\times$ 15; válcová hlava, křížová drážka	2 ks
		Pérová podložka M3	2 ks
		Slídová podložka	
		Chladič	
		Deska spoje AU2103	

Tab. 3 – Zkušební protokol

Měřená veličina	Hodnota	Jednotka
Klidový odběr ze zdroje		mA
Výstupní výkon 3 dB pod limitací do zátěže 8 Ω při 1 kHz		W
Vstupní napětí při limitaci do zátěže 8 Ω při 1 kHz		V

Tab. 4 – zapojení svorkovnice

Svorka	Popis
X1.1	0 V
X1.2	+24 V
X2.1	zem
X2.2	výstup
X3.1	vstup
X3.2	zem

Technologický postup

- Vyvrtejte DPS
- Překontrolujte DPS
- Vyroberte izolační slídové podložky a chladič.
- Osad'te
- Nastavte (R3 klidový proud 5 mA, pomocí R5 nastavte v uzlu mezi R8 a Q5 polovinu napájecího napětí.
- Překontrolujte a vyplňte měřicí protokol

Bezpečnost práce

Při pájení dodržujte příslušné bezpečnostní předpisy. Pozor na horké povrchy pájedel a pájených předmětů. Pozor na odstříknutí roztavené pájky např. napruženým vývodem součástky. Slitiny olova jsou jedovaté – nejíst, nepít. Výpary tavidel mohou vyvolávat alergie – větrat a používat tavidla s rozmyslem. Při zakracování vývodů součástek pozor na břity kleští a pozor na odletující zbytky vodičů.

Při měření dodržujte příslušné bezpečnostní předpisy a pořádek na pracovišti. Zařízení napájejte z bezpečného zdroje.

Popis

Výkonový zesilovač s kvazi komplementární dvojicí je zapojen obvyklým způsobem.

Nízkofrekvenční signál vstupuje z konektoru X3 na první stupeň tvořený tranzistorem Q1. Signál stejnosměrně odděluje kondenzátor C1. Z kolektoru Q1 je buzen koncový stupeň tvořený Darlingtonovo dvojicí Q2-Q4 a kvazikomplementárním zapojením tvořeným Sziklaiovo dvojicí Q3-Q5. Výstupní signál je vyveden přes kondenzátor C7 na výstup. V zapojení jsou zavedeny dvě zpěnovazební smyčky. Stejnoseměrná smyčka je tvořena rezistorem R4 spojujícím výstup zesilovače se vstupem, a proměnným rezistorem R5. Tímto rezistorem se nastavuje pracovní bod koncového stupně. Stejnoseměrnou vazbu dále doplňuje vazební rezistor R3, jenž nastavuje klidový proud (a tím i třídu) koncového stupně. Střídavou vazbu tvoří kondenzátor C2. Pracovní bod jednotlivých stupňů je stabilizován emitorovými odpory. Kondenzátory C4 a C6 zabraňují vysokofrekvenčním zákmitům jednotlivých stupňů.

Nářadí

- Stranové štípací kleště – používáme pro zkracování vývodů a dělení vodičů.
- Ploché kleště – používáme k tvarování vývodů součástek
- Kabelový nůž – používáme k odizolování jader vodičů
- Pájedlo (pájecí stanice) – slouží k pájení měkkou pájkou. Nemělo by se používat k jiným účelům. Pájecí hrot lze čistit pouze pomocí houbičky. Hrot nesmíte čistit kovovými předměty (nůž, pilník), jinak se naruší ochranné vrstvy a hrot se při dalším pájení zničí.
- Multimetr – používáme k měření a kontrole součástek
- Osciloskop – používáme pro kontrolu časových průběhů napětí. Můžeme jej užít k měření rozkmitu a frekvence.

Test

1. Výkonový zesilovač má:
  - a) malé zesílení, velký výstupní odpor
  - b) velké zesílení, malý vstupní a velký výstupní odpor
  - c) malé zesílení, velký vstupní a malý výstupní odpor
2. Pokud připojíme na výstup výkonového zesilovače vyšší impedanci než předepsanou:
  - a) pak se zesilovač zničí
  - b) zesilovač bude pracovat, ale s nižším výkonem
  - c) zesilovač bude pracovat s nezměněným výkonem
3. Limitace zesilovače znamená že:
  - a) se při dalším zvyšování vstupního napětí nemění napětí výstupní
  - b) se při dalším zvyšování vstupního napětí zvyšuje výstupní výkon zesilovače
  - c) se při dalším zvyšování vstupního napětí snižuje výstupní výkon zesilovače
4. Chladič u výkonového zesilovače:
  - a) odvádí pracovní výkon
  - b) nastavuje pracovní bod koncového stupně
  - c) odvádí ztrátový výkon
5. U Sziklaiovo (kvazikomplementárního) zapojení se dvojice tranzistorů chová tak:
  - a) jako by šlo o jeden tranzistor stejné vodivosti jako budící stupeň
  - b) jako by šlo o jeden tranzistor stejné vodivosti jako má výstupní stupeň
  - c) jako by šlo o jeden tranzistor se zesilovacím činitelem vyšším než mají jednotlivé stupně v zapojení

Pokyny pro vyučujícího

Materiál a nářadí rozpočítáno na jednoho žáka

Název	Množství	Poznámka
Kondenzátor elektrolytický radiální; 10 μ F; 25 V	2 ks	
Kondenzátor elektrolytický radiální; 0,22 mF; 25 V	1 ks	
Kondenzátor keramický 330 pF	3 ks	
Kondenzátor elektrolytický radiální; 1 mF; 25 V	1 ks	
Tranzistor NPN, BC546B	2 ks	
Tranzistor PNP, BC556B	1 ks	
Tranzistor NPN, BD243	2 ks	
Rezistor vel. 0207, 390 Ω	1 ks	
Rezistor vel. 0207, 620 Ω	1 ks	
Rezistorový trimr PT10H 500 Ω	1 ks	
Rezistor vel. 0207, 8,2 k Ω	1 ks	
Rezistorový trimr PT10H, 10 k Ω	1 ks	
Rezistor vel. 0207; 220 Ω	2 ks	
Rezistor 5 W, 0,47 Ω	2 ks	
Rezistor vel. 0207; 470 Ω	1 ks	
Svorkovnice do DPS, ARK300/2	2 ks	
Konektorové kolíky lámací S1G20	0,1 ks	
Matice M3	2 ks	
Šroub M3 $\times$ 15; válcová hlava, křížová drážka	2 ks	
Pérová podložka M3	2 ks	
Slídová podložka (32 $\times$ 20)	1 ks	
Chladič (hliníkový plech 80 $\times$ 40 $\times$ 2 mm)	1 ks	
Deska spoje AU2103	1 ks	

Název	Množství	Poznámka
Kleště štípací stranové	1 ks	
Nůž kabelový	1 ks	
Kleště ploché	1 ks	
Kleště kulaté	1 ks	
Multimetr a měřicí šňůry	1 ks	
Osciloskop	1 ks	
Generátor 1 kHz	1 ks	
Zdroj 24 V DC, 5 A	1 ks	
Oddělovací transformátor	1 ks	
Pájedlo (pájecí stanice)	1 ks	
Pájka	0,02 kg	
Tavidlo	0,005 kg	
Rezistor 8 Ω ; 25 W (zátěž)	1 ks	

Při kontrole se zaměříme na:

1. Osazení součástek
2. Pájení
3. Měření hodnot

Klíč správných odpovědí: 1 – c); 2 – b); 3 – a); 4 – c); 5 – a)